

Munkatársak kerestetnek!

Elsőrendű hazai élet- és gyermekbiztosítási vállalat felvesz magas javadalmazás és jutalék mellett solid és tapasztalt, jó megjelenésű szakközegeket. ☆ Írásbeli ajánkozások „kültisztő iselő” jelige alatt e lap kiadóhivatalához intézendők. * * * * *

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FELELŐS SZERKESZTŐ: HONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1902. AUGUSZTUS HÓ 10.

II. ÉVFOLYAM 16. SZÁM. ==

== MEGJELENIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ==

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fil.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓZSEF FŐHERCEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

A MAGYAR HONVÉDSÉG ELSIK- KASZTÁSA.

Arad, augusztus 10.

Szomorú dolgokat pattantott ki egy előkelő szegedi lap. Az erőszakos Ausztria nem akar kevesebbet mint azt, *hogy a 28 magyar honvédséget* mindenkorra hozzákapesolják a közös hadsereghez.

Vérlázító, azaz alattomos akna-munka, mit a hadügyminister és társai ellenünk művelnek. Már évtizedek óta tapasztalhattuk, hogy mint osztrákosítják a magyar honvédséget, úgy szellemben, mint anyagban. Az a harmincnyé év, amióta az újabb magyar honvédség fennáll: bizony nagyon hosszú idő egy szervezkedő és fejlődő hadsereg. És vajjon fel tud-e a magyar honvédség mutatni valamit, ami önállóságához csak egy jottányival is járult volna. Egyáltalán önállóságról szó sem lehet, ha bármennyire is magyar királyi a honvédségünk. Nincsen olyan igaz magyar szív, amely ne sajnogna akkor, amikor rápillant a *magyar királyi honvédtiszt, vagy altiszt kardbojtjára. A magyar honvéd kardbojtja* csakis Magyarország színeiből állhat — vagy minden másnak, csak feketesárgának nem szabadna lennie a *magyar honvéd kardbojt*nak. De ezen a problémán már régen túl vagyunk, nincs mit beszélni róla.

A magyar színű kardbojt és honvéd tüzérség helyett kiszúrták a magyarság szemét, a honvédszenekarokkal. Jól tudja a *ravasz német*, hogy sirva vigad a magyar! Hát cigányt kell neki adni, honvéd ruhába bujtatva. Hadd játssza el hogy: Hej Rákóczy, hej Bercsényi-t... No meg talán titokban a Kossuth-nótát is. Így

aztán a *jó magyar*, az ő keserű fájdalomát honvéd-cigányzene mellett dalba önti és a bor mámorától elfelejti, hogy tulajdonképen mi is kellene neki.

Nincsen olyan gyalázatos, áruba bocsátott magyar toll, ha még annyira is megfizetett, hogy ellenkezőjét merje írni annak a színigazságnak: mi a kétféjű sas és feketesárga szín jegyében elnyomatásunkra tör; a legádázabb osztrák szellem az! És hosszú évek sora óta lassan, de annál biztosabban ott akar megtámadni bennünket, ahonnét a husunkhoz és a vérünkhöz juthat... *Magyar királyi honvédségünkön keresztül: azt bekebelezve, bandita módra fog reánk törni, hogy elharácsolja mindazt, amink van... Hogy magának biztosítsa mindazt, amink még lehet.*

Ugyan hol vagy hát magyar?... Hova lett a szived, a lelked?... Vagy egyáltalán nem tudsz már érezni?... Kihait belőled minden, ami őseidre emlékeztetne? Vagy egyáltalán vak vagy, hogy nem látod azt a sötét fellegot, amely — ha kitör a vihar, elborítja hályogos szemed előtt a láthatárt; és akkor minden időkre a sötétség fog beállani. Szomorúan sötét, fekete lesz minden, az életed, a jövőd... Jövődről, a magyarság jövőjéről akkor nem is lehet beszélni, mert faját elpusztítja a tüzes eső módjára reá zúduló osztrák-német szellem.

Vagy ki áll arról jót, hogy a pusztító nagy idők forгатagában, (a mi minden pillanatban beállhat) a magyar honvédség megosztrákosítása mellett, képes lesz-e a Magyar Nemzet ellentállni a *császár* és királyi feketesárga zászlóra esküdt véreink — kény-

szer véráldozatának megakadályozására. Amikor teljesen az osztráké lesz az a fegyver, puska-por és golyó, amiben csak a verejtékes pénz, a vagyon áldozat a *magyar*, a *mienk*.

Minden olyan magyar ember igen *naiv*, aki azt hiszi, hogy a magyarság mostani állapotában a fénykorát éli . . . Valjuk be őszintén, hogy ez nem igaz! Külszin, hamis, szemfénytvesztő, cafrang az egész magyar állami-önállóság . . . A mely egy felsőbb európai koncert nyomása alatt úgy széjjel málik, mint egy *gerinctelen puhány*. Mert akár mit is beszéljenek a Királyok, Császárok, a nagy reformátorok és politikusok, az általános béke jegyében. A világtörténelem bizonyítja azt, hogy az emberiség, a nemzetek, a népek önállóságra törekvő eszméihez nem elég a fennen hangzatos hazaszeretet: hanem, az önállóságnak a *faj*-fenntartásának az örökös szabadállamiságnak a gerince, a *fegyver*, az *önálló hadsereg*. Szegény magyar mi lesz hát teveled, hogyha leoperálják a szemedfényét, a jobb kezedet: a mi egyetlen reményünket, a magyar honvédséget?

Ninesen arra kifejezés, ninesen arra eléggé lealázó, kicsinyítő szó: hogyha azt a Magyar Nemzet megengedi, hogy honvédségét elvegyék tőle.

De higyjünk jobb sorsunkban és dicső őseinkre gondolva, szökjön arcunkba a vér: *tette-készítő* tűz borítsa el minden magyar ember szive tájékát, egy test legyen a magyar faj, a Nemzet: és mindenek felett *akarni* tudja szent jogait . . . És akkor ninesen az a hatalom, ninesen az az erő, kényszer, amely megosztrákosítsa a mi szemünk fényét, magyar nemzetünk egyedüli gerinceseregét, a Kossuth teremtette *magyar honvédséget*.

HONISCH L. ISTVÁN.

A kritikában egy szemernyi helyes ösztön gyakorta felér egy garmada tudománnyal.

*

Az irodalomban, művészetben épp oly üdvös volna a numerus clausus behozatala, mint az ügyvédségben.

*

Némely színésről csak a színpadon lehet megítélni, hogy milyen mesterségre lett volna hivatása.

Dr. Vécsi Mór.

A CSILLAGOK BOLONDJA.

Tér és idő a lét örök talánya . . .
Az Ég az Isten tündöklő leánya.
Kékszín ruháján gyémántok ragyognak,
Vakító fénye milliő csillagoknak!

Tudjátok titkát a nagy mindenségnek,
A csillagok miért ragyognak, égnek?
Hogy tündöklőbb legyen ruhája fodra,
Az Ég a lányszem fényét megrabolja . . .

. . . Nem hiszitek? Hisz néztem annyi esten . . .
A kedvesem szemét is észrevettem . . .
Mert legszebb fénye neki volt magába, —
Diadém volt az Ég ezüst hajába . . .

Gonosz leány, hogy nem vigyáztál rája! . . .
Egy éjjel, ah, lehullt a föld sarába . . .
Ó, hogy örült a sápadt, gyáva hold: —
Mert olyan fényes, olyan tiszta volt!

BATTLAY GEYZA.

KRÓNIKA I.

ZSINDELYKE ÉSZREVÉTELEI.

Ellesett párbeszédéből.

Szomorúsággal töltött el az a körülmény, hogy a Hadik-huszárok jubileumának előtte való napján utaztunk el Aradról, a mamám és én. Mielőtt átléptem volna a kedves tántim szobájának küszöbét, még egyszer megpróbáltam az íróasztal fiókját kinyitni a nálam levő szekrénykulcsokkal, fájdalom, hogy nem sikerült. Sőt mi több, még az egyik kulcs beléistörött azárba; bizonynyala szobaleányt fogják gyanusítani a betöréssel. Hogyha az ezredorvos úr nem volna a tantim- és a mamámnál jóbarátságban, hát segítségemre hívtam volna az íróasztal feltöréséhez. De az ezredorvos úr még a szobaleányhoz is bizalmasabb, mint én hozzám. Tegnap például nem vette észre, hogy én a zongora előtt ültem, a szobaleány éppen kimenőfélben volt és ő (pfuj!) az arcát megcsipkedte, (és az a szemtelen még hagyta magát) — pardon a kifejezésért, de nagyon haragszom! — nekem pedig a kezemet is olyan ímmel-ámmal fogja meg. Nem is fogok én az ezredorvos úrra soha jó szemmel nézni.

Különös érzelem fogott el, mikor a vasút elrobogott velünk Aradról . . . Abban bizonyos vagyok, hogy a szívemet nem hagytam Aradon, de mégis olyan furesza az, mikor az ember távozik egy megszokott helyről.

Sokan utaztunk Budapest felé, az anyuskámat is különös melankolia fogta el, bármibe kezdtem alig adott rá feleletet.

Végre is olvasásra szántam magam. A hol tegnapelőtt elhagytam az olvasást, ott találtam a tantim levelét, amelyet csak felületesen néztem át, tehát most újra olvasni kezdtem. A levél tele van csupa panasszal, szidja a tantim a magyar fürdőket, hogy ha lehetne, hát a bőrét is lenyuzná az embernek. Kétszer annyiba kerül magyar fürdőn lenni, mint más külföldi fürdőkön, hát ehhez mit se szólhatok, mert nem értek hozzá. De hogy a tantim miért nem nyer soha a tombolán? ezt már teljesen értem! azért, mert szerencsése van a szerelmben. Igen bizony! . . . mert különben nem volna annyi rózsaszínű szalaggal átkötött levele. Esküszöm, hogy azokat a leveleket még én el fogom olvasni.

A coupéban rettenetes meleg volt és én még jobban tűzbe jöttem a levelekre való emlékezéstől. . . . A mamám rámpillantva ijedten kérdezte, hogy bajom van talán? Én azt feleltem, hogy e könyvben előforduló szerelemre gondoltam anyám! és az bosszantott fel, hogy nem vagyok tisztában ezzel az érzéssel. . . . Pedig te is átolvastad ezt a könyvet, mielőtt ide adtad volna. . . . Anyám mosolyogva felelte: hiszen alig van abban szerelemről szó. Hát a mamámnak teljesen, igazam van, ebben a könyvben alig van szó a szerelemről. De van ám szerelemről szó azokban a könyvekben, amelyeket az ezredorvos úr hoz olvasni a tantinak és a mamának. Persze, én azokat a könyveket mind átolvastam és még az aláhúzottakat is elég jól megértem. Az anyuskám olyan libáceskának tart! Azt hiszi, hogy én végig olvasom azokat a könyveket, amelyeket ő ad a kezembe.

Hogyha volna a vasúton nullás coupé, akkor bizony inkább szeretnék abban utazni. Oka pedig annak az, hogy úgy a második, mint az első osztályban tarthatatlanok az állapotok. A női szakaszt már lsten tudja, hogy hol foglalják le a hölgyutások. A nemdohányzóban pedig annyi udvariatlan férfi ül, hogy borzasztó. Vasúton senki sem udvarias (azaz, hogy néha-néha mégis vannak kivételek). A legközelebbi átszállásnál ezt tapasztaltam is. Két úr felajánlotta a helyét a nemdohányzóban, akikkel beszédbe is elegyedtünk. Az egyik úr igen szimpatikus volt; (ezt én azért mondom, mert ő mindig engem nézett) egyre kérdezősködött és sehogyse akarta elhinni, hogy én a mamám leánya vagyok. Égszer olyan kérdést kockáztatott meg, hogy színte belepirultam.

Szerencse, hogy éppen egy állomásra értünk, a hol a nagyon udvarias, de igen kíváncsi úr sietve és köszönés nélkül távozott el. Ennek a gyors távozásnak fontos oka lehetett, mert mielőtt a vonat elindult volna két csendőr jött a coupéba és kerestek egy ahhoz hasonló urat, aki velünk utazott.

A mamám majd elszédült a méregtől, mert később megtudtuk, hogy az az úr élő és igen szép magyar árúcíkket szállít külföldre. . . . Most már

értem, hogy az utóbbi időben miért nem engedtek újságot olvasni.

Nagyon deprimált hangulatban értünk nyaraló helyünkre, de csakhamar elfeledtük az út viszonyosságait.

Találkoztam piciny leánya-korombeli idáloommal, aki most mindennapos nálunk, csak az a baj, hogy nagyon tejfelesszajú a szegényke, így aztán alig remélheti azt, hogy valamikor az övé legyek. Különben is én bajszos udvarlókhoz vagyok szokva, legyen az lovas, pocsolyakerülő, vagy ha még cibil is. Amióta ezt kijelentettem jelenlegi udvarlóm előtt, azóta mindig sötétebb színű az orra alatti rész, mert a pelyhedzést igen erősen kenéi valamivel. A mamuskám igen komikus megjegyzést tett az erőltetett bajusznövesztésre; három napig nem is láttam régi barátomat, pedig hogy kedvemben járjon, azt mondta, hogy ő is huszárönkéntes lesz. Én erre azt feleltem, hogy szeretem is ám a széna-illatot. . . .

Az udvarlóm pedig hirtelen közbeszólt: de talán nem az olyan a széna-illatot szereti, mint az „Örnagy úr“ című darabban a patikárusné? . . . — Hogy ő ezt mért kérdezte, azt én nem tudom, mert ezt a darabot nem láttam. A mamám ellenben úgy letapintalanozta zöld barátomat, hogy ez is egy ókkal több arra, hogy már a negyedik napja távol tartja magát.

Egyelőre tehát cserbe hagyott az udvarlóm, ez annyira hasznomra van, hogy legalább jobban átnezhetem azokat a lapokat, amelyeket a mamám a kezembe ad. Érdeklődéssel olvastam a Hadik-huszárok jubileumát, csak az bosszant, hogy vérrel végződött. Nagyon szeretném tudni a Burján és Hunyár között lefolyt párbaj okát. Ugy sejtem, hogy ez a jubileumi ünnepség megbontotta a huszárság és journalistika közt a jó viszonyt. Valamelyik részen bizonynyal tapintatlanság esett.

Dehát én mindezekkel nem törődöm — inkább kóstolgom a friss barack-lekvárt és végzem házi kisasszonyi teendőimet. Különben az anyuskám is különös módon, erélyesen késztet a háztartás teendőinek a megismeréséhez. Ugy látszik, bizonyosra veszi, hogy egyszer mégis csak anyós lesz.

Néha-néha eszembe jut az aradi Baross-park, leginkább olyankor, mikor künt barangolok az erdőben. Mennyire is különbözők az erdőbeli madarak édes csicsergése a Baross-parkban hallott esti suttogásoktól, azt elképzelheti mindenki.

Éppen most érkezett meg a huszárönkéntes-jelölt udvarlóm. Hallom, hogy a mamám az előszobában inti valamire: biztosan arra, hogy máskor ne tegyen különbséget a szénaillat között a leánya előtt.

Most pedig illő komolysággal fogadom a tejfeles szájú barátomat én, a magán mindenkor uralkodni tudó —

AZ „ALFÖLD“ SZÉPSÉGRÓVATA.

Spitzer Malvin.

A TALICSKÁS EMBER.

Arad, augusztus 9.

Ugy-e, kedves hölgyeim és uraim, több ízben volt már alkalmuk elálméklodni egy-egy hőstetten, amelyet bátor elkövetője, a jó isteni lénye miatt vitt véghez. Az egyik feláldozta életét imádottjáért, a másik tiz ellenséggel megvívott szívének hölgye miatt, harmadik országra szóló bravurokat csinált, hogy bátorságát, ügyességét, vitézségét kimutassa ideálja előtt, s önök — a férfi olvasókat aposztrofálom — akiknek sem különös okuk, sem alkalmuk nem volt ilyfajta hirtett elkövetésére, biztosan lehangoltsággal, s az epigonság érzetének egy bizonyos nemével rezignáltak, ilyenek hallatára, — arra gondolva, milyen törpék is önök egy olyan hős mellett, aki hölgyeért párbajokat vív, centiméteres vágásokat osztogat s más ilyenféle.

Hát azokat a férfiakat, akik magukban ideáluk iránt ilyen ambíciókat táplálnak, a mult hét óta megvigasztalhatja egy esemény, amely maga egyszerűségével is — az én szememben legalább — a világ valamennyi oroszlánját elhomályosítja a középkor lovagjaitól kezdve a párbaj-hősökig.

Ez az esemény egy nyitrai megyei falucskában történt s talán több benne a megható vonás, mint az oroszlánság, mégis fölér egy tucat párbajjal, egy esomó életveszéllyel s két évszázad hősteteivel.

Annyi az egész, hogy egy szegény nyitrai megyei embernek súlyos beteg lett a felesége. Meg kellett volna operálni, de a falu orvosa nem vállalkozott rá. Olyan veszélyes volt a műtét, hogy csak valamelyik budapesti orvos tanár gyakorlott keze foghatott volna hozzá. Igen esakhogy Budapest nem Nyitrai megyében van s odáig hosszú az út, a vasut meg drága. Ha az asszonyt nem operálják meg, feltétlenül meghal; ha megoperálják, lehet, hogy megmarad; nem bizonyos, de meg van az eshetőség. Valamelyik fővárosi kórházban elvégeznék ingyen a műtétet, itt tehát nem volna akadály a szegénység és a pénzhiány. Csak a vasut nem szállít ingyen. A szegény embert meg éppen nem szállítja, csak pénzért, még akkor sem, ha élet-halálról van szó. A nagy urat különkocsiban viszi akkor is, ha csak esupa unalomból utazik. Ez a világ rendje.

Most következik a szegény ember hőstette. Egy modern gondolkozású gentleman, ha szereti a feleségét s megakarja menteni az életét, sikkaszt, vagy esal, hogy kiteremtse a szükséges pénzt. Kétségtelen, hogy ez nem volna hőstett, sőt bűnnek is csak annyiban nem nevezhető, amennyiben a célt tekintjük. Ha nem tud sikkasztással, vagy lopással pénzt szerezni, akkor megáll az esze. De a hőstett még mindig nincs meg. Sőt ebben az esetben még elképzelni is nehéz, hogy mely módon lehetne itt valami önfeláldozást elkövetni. Ha mesébe kellene megírni ezt az eseményt, akkor hamarjában más mód alig jutna eszünkbe, minthogy a szegény ember agyán egy gondolatot futtatunk villámként keresztül, valami éles kést adunk a kezébe s megoperáltatjuk vele a feleségét. Az operáció véletlenül sikerül s a férj hős lett. Ez sem volna valami esekély dolog, hanem a nyitrai megyei tót ember sokkal reálisabb gondolkozású, mint mi fantasztikus emberek. És becsületesebb is, mert romlatlanabb. Nem teszi ki a feleségét a bekövetkező halálnak azzal, hogy maga csap fel tehetetlenségében orvosnak, nem esal, nem lop, nem sikkaszt, hanem talicskára teszi a feleségét s maga eltolja Pestre, beviszi a kórházba s gyógyítást kér.

Ha valaki krónikát írna a férfiúi önfeláldozásról, a holicai talicskás ember cselekedete az első lapon lenne ott feljegyezve. Hogy ennek az önfeláldozásnak hozzá érdemes eredménye nem lett, arról már nem tehet ez a szegény ember. Tegnapelőtt olvastam ugyanis, hogy az asszony meghalt a Rókusban, Ő megtette a kötelességét, sőt ennél többet is. Hanem az isten vagy nem mindig böles, vagy nagyon is belátó. Meg aztán az is olyan régi igazság, hogy szegény embert még az ág is huzza.

Az az igazi férfi, a ki fájdalmait és szenvedéseit idegen részvét és segítség nélkül tudja leküzdeni.

Timár Szaniszló.

A SZÉP MARCSA.

Abrándos kékszemű gyermek
Az erdőnek tart búsulva,
Lehajtva a fejecskejét —
Szerelméről álmodozva . . .

Köténykéjével szegényke
Szép szemeit törölgeti:
Édes apja elkergette,
Ez még jobban fáj most neki!

Árcán maradt a szegényke . . .
Szerette a falu népe.
Szép leányka s nagyon kedves,
Az apjának szemé fenye.

Úgy járt a kis Marcsa, mint a
Korán nülött rózsabimbo —
Rászállott a himes lepke
S odalett a szép leányzó!

Falu népe kigúnyolta,
Az apja meg elkergette:
Szerelmesse, a szép legény,
Az meg máris elfeledte . . .

És a szép kis Marcsa szegény —
Most az erdőben barangol:
Nem tudja, hogy mit is tegyen: —
Az életben hogy boldogul?

Már-már azon töri fejét —
Elpusztítja az életet;
Vége ugyanis már mindennek
És átkozza azt a legényt . . .

Amint ő így búslakodik,
Egészen be-esteledett
Az erdőnek suttogása
Mindegyre csak felősebb lett.

El van szánva a szép Marcsa,
S leoldja a köténykéjét —
Körülfonja fehér nyakán . . .
Nincs mért feltse az életét . . .

Egy pillanat, s a szép Marcsát,
A falunak szép virágát —
Megmenti egy éltesebb úr
S megcsókolja hattjú nyakát . . .

Az uraság kastélyában
Virradt fel a szép leányzó —
Nem törődött már ő vele:
— Lepke után, jött a dongó . . .

Az uraság nagyon kegyes,
Felhivatja Marcsa apját:
Megdörgálja, hogy leányát
Az erdőben ott találták:

Falu népe, s Marcsa apja
Elhallgatott, s nagyot nézett,
Hogy a falu szép virága —
A kastélynak lakója lett . . .

LIPTÓFALVI ISTVÁN.

KRÓNIKA II.

SODOMA.

Arad, augusztus 10.

Úgy érzem magam, mint az orvos, akinek ne-
héz és veszedelmes műtétet kell végrehajtania. Irtó-
zom ettől a témától, a melyhez mégis rákényszerít
a szükség. Látom, az ujságok szelvében-hosszában
tárgyalják, minden nagyobb erkölcsi fölháborodás
nélkül a bűnbeejtett gyermekek esetét. Bántó az a
modor melylyel a témát kezelik. Úgy adják, mint
közönséges eseményt. Ez történt és ez, követeljük a
bűnösök megbüntetését.

Nekem ugyan mindegy, hogy ki követte el a
bűnt, igaz-e, hogy egy államtitkáron mulnék a bü-
nösök felfedezése, sőt az is mindegy volna, ha a bü-
nösöket mind sorjában akasztanák föl egy szép reg-
gelen. Lehet, hogy megérdemlik.

De az ügy maga, a részletek, oly súlyosak,
hogy ilyen bánásmódot nem érdemelnek a sajtótól.
Lehet, hogy nagy érdeme lesz a sajtónak, ha a bü-
nösök kézrekerülnek. De beéri ezzel az eredménnyel?
Avagy nem akar tovább látni az ekeszervánál; s
megelégszik azzal, hogy a gazok most lakoltak
meg, holott a jövőben is ilyen perverzok maradnak.
Nyájas olvasó; ne ijedj meg, nem lépek elő avval az
ötlettel, melyet most vársz. Pedig megtehetném, mert
van rá precedens. Nehány év előtt volt, hogy egy
Hegedüs nevű pesti orvos esetétől volt zajos a sajtó.
Le is tartóztatták. Az volt a bűne, ami a braganzai
herezeget is a londoni bíróság elé juttatta. Ekkor
történt, hogy az igazságügyi orvosi tanács hivatalo-
san foglalkozott az esettel, az orvosi véleményben a
bűnös orvos *semi közbűnösítését tanácsolta*.

Nos, én ezt embertelennek, lehetetlennek, bár
egyedül célravezetőnek találok.

Vannak azonban még más kautélák, melyek az
esetek fölszaporodásának gátat vethetnek. Ilyenek,
bár sok esetben akadémikus értékűek: a lánygyer-
mekek ellenőrzöttebb iskoláztatása, a szigorubb szü-
lői felügyelet, az ilyenfajta büntetteknek a főbenjáró
büntettek közé való sorozása. Legfőképpen pedig a
rendőrséget terheli a főfeladat: a bűnösöket irgalom
nélkül törvény elé kell állítani. Mondom, ezek csak
akadémikus értékű jótanácsok. Egyiknek-másiknak
nem is lenne fogantaja. Különösen akkor, mikor
nagy urak szerepelnek benne, mint most.

Ez az egész ügy azonban csak akkor válik szo-
moruvá, mikor ennek a bűnnek fertőző hatását szem-
léljük. Úgy tudtuk, hogy a kis lányok csábitoí csak
a nagy városok erkölesrontó levegőjében tudnak
megteremni. Mayerné példája azonban másra tani-
tott meg. A bűn leszármazott immár a vidékre is.

Aradon nagyfoku az erkölcsi züllöttség. Még a
Mayerné esete csak hagyján, mert az ugyszólván

A SZERELEM BOLONDJA.

Irta: GILBERT.

közönséges dolog. Tizenhárom, vagy tizennégy éves lányokat nem nagyon kell esábitani, Aradon legalább sokan vannak ilyen bűnre tévedt lányok, kik Mayernek nélkül is megtalálják a jól fizető „bácsi”-kat.

Hogy kik ezek a bácsik? A Mayerneésete megmutatta, hogy a legkülönfélébb foglalkozású, állású emberek. Katonatisztek, színészek, magas állású közhivatalnokok, ügyvédek, gazdag, előkelő állású urak valamenynyien. Nem is valószínű, hogy ezeknek valami bajjuk akadna. Ki fognak bujni a törvény büntető keze alól, s miattuk, meg Mayerneé miatt most Arad jó hírnevét meghurcolják az erkölcsi fertőben. De tulajdonképpen nem is szabad haragudni ezekre a „bácsik”-ra. Ők megveszik a kínált portékát s ezzel egy rendes adásvételi szerződést kötnek. Senki ebben meg nem akadályozhatja őket. Akiket a társadalom testéből ki kellene vágni, azok az „lőrüsi”-ók, akik a portékát kínálják, a Mayernek. Ezeket érdemes volna máglyára vetni. Igaz, hogy maga Mayerneé sem olyan veszedelmes perszóna, mint a kiket a „Mayernek” fogalma alatt értek. Értem az olyan „kosaras aszszony”-féléket, kik a gyanutlan gyermekeket esalják törbe és viszik piacra. A Mayerneé esetét nem kellett nagyon csalogatni. Gondolom Mayerneé csak az alkalmoszerző tisztét viselte.

Vannak azonban Aradon a Mayerneénél veszedelmesebb némberek, akikre ezuttal fel akarjuk keltetni a rendőrség figyelmét. Az Asztalos Sándor-utca, illetve a zsidótemplom közelében egy pince lakásban lakik egy család. Fejletlen leánygyermek és egy kis fiu tartozik a családhoz, no meg apa és anya. A kis fiu szokta a „kundsajt”-okat hozni. Megfogja a „bácsi”-kat az utcán s elviszi a nővéreihez. Ott az anya kijelenti, hogy van több lánya, tessék válogatni.

Utálat, undor! A rendőrség szégyene, hogy ezeket a gazokat még nem nyomozta ki, és nem juttatta a börtönbe. Egyéb részletet nem tudok, csak azt még, hogy a vendég egy másik utcán jön ki a házból. Ő maga se tudja, hogyan. Szóval elég rejtélyes a dolog; méltó ahhoz, hogy egy ügyes detektív ambícióját fölkeltsé.

KRÖNIKÖR.

A háborura több ürügy létezik, de csak egy ok van: a hadsereg.

*

A diésőség a halhatatlanság árnyéka.

*

A ki jót tesz, hogy hálát arathasson, inkább tejet öntsön a földre, hogy ökor keljen belőle.

Weismann Armin.

A koldust, aki az utcasarkon, a templom ajtóban, vagy az útszélen áll és sirva könyörög az alamizsnáért, azt csak nagy ritkán veszi észre a járókelő, annál kevésbé, ha az arramenő egyén tehetősebb, vagy gazdag ember. A koldus esendesen morg tovább és türelemmel várja az újabb jövevényeket. Gondolja, hogy majd azok az ő esdő szavára kegyelmesebbek lesznek.

Másképen van ez a csendes, értelmetlen örültekekkel, akik sokszor utca-hosszat követik az embert, hogy az ő kérésüket meghallgassuk, az ő céljuk tulajdonképpen nem az alamizsna kérés; hanem mindenáron szóbaállni akarnak azzal, akit az ő bizalmukra kiszemeltek.

Niniesen olyan falu, város, amelynek nem volna egy csendes örültje, aki szabadon jár ide-oda, mindenütt ott van, ahol három-négy embert lát egy csoportban, mert az ilyen emberek rendszeren felette kíváncsiak is. És az ilyen csendes örült rendszeren az idegen embert szemeli ki, legtöbbször az utasok közül keresi ki azt, akit bizalmával kitüntet.

Ilyen volt az én „Szerelmi bolondom” is, aki minden teketória nélkül, amint kijöttem a kávéházból, megszólított és bemutatta magát, hogy ő: Patikáros Ferkó, sárközi gyerek. Ezt oly hanyag fesztelenséggel mondta, hogy kezét is nyujtottam volna neki, ha a neve után azt nem mondja, hogy ő sárközi gyerek . . .

Patikáros Ferkó, a sárközi gyerek, anélkül, hogy bemutatkozását indokolta volna, szónélkül egyre a kezemre nézett, hogy mikor nyulok már a zsebembe a neki szánt alamizsnáért, én teljesítettem a szegény ember óhaját. Talán meglepte az összeg, a mit adtam neki, mert nem tudott szóhoz jutni; hanem mély-séges hála-tekintettel ment tovább. Talán pillanatra felébredt benne a józan ész . . . Világos lett előtte, hogy ő tulajdonképpen koldult és elfogta a szegény-érzet, azért sietett tovább szóbeli hálálkodás nélkül.

Egy pincér világosított fel aztán, hogy Patikáros Ferkó, a sárközi vén gyereknek vannak világos percei is, sőt sokszor egy napig is teljesen az eszénel van. Ilyenkor aztán kiöltözködik és siet felkeresni azt, aki neki legutoljára adott alamizsnát, hogy visszaadja azt neki, mert ő niniesen arra rászorulva, hogy kolduljon.

A pincértől tudtam meg, hogy az öregnek tényleg nem kellene koldulni és olyan kopottan járni. Mert az itteni első cigányzenekar tartja fenn az öregget, a melynek sok évvel ezelőtt primása volt. Patikáros Ferkó nem származott cigány familiából. Az atyja előkelő erdélyi nemes ember volt; de a szabadságharc idejében a vérengző oláhok Patikáros Ferkó szüleit is kegyetlenül kivégezték . . . És a

kis Ferkó az utcára jutott. Mivel a zenéhez nagy hajlandósága volt: az oláh cigány kezek közé került kis fiúnak csakhamar nagy hasznát vették. Amikor már tudatára jutott a kis Ferkó az ő művészi értékének, egy napon szépen megugrott a cigányoktól. De mivel vére összeforrta a cigány élettel, újra csak egy cigánybandához került, a melynek csakhamar igen híres primása lett.

Mikor a busuló szegény magyarok, csak nagy titokban és a külvilágtól nagyon elzárt helyen tettek játszani a búsmagyar nótákat. Abban az időben rengeteg sok pénzt keresett Patikárus Ferkó. Nem győzött eleget tenni a meghívásoknak. Megyéről megyére ment az ő híre — és boldog volt az a familia, melynek a körében megfordult a híres hegedűművész.

Egy híres magyar mágnás, (akinek nem volt tanácsos álszakál és egyéb elváltoztatások nélkül Magyarországra jönni) mikor nagy titokban hazajött, az első előkelő családnál találkozott Patikárus Ferkóval, akit azonnal rábeszélte, hogy menjen vele Párisba, ott nagy jövője lesz. A művész engedett a rábeszélésnek és pár hét múlva már Páris előkelősége hallgatta a magyar hegedűművészt.

A pénz csak úgy dőlt a tárcájába. A szép francia hölgyek rajongtak a daliás termetű Ferkóért. De ő még többre vágyott, milliómos akart lenni és a sok pénzből az ő véreinek, akikhez a szíve vonzotta, a cigányoknak is juttatni akart. Haza ment Erdélybe és szervezett egy cigányzenekart és azokkal újra Párisba utazott. Hiszen nem is maradhatott már Magyarországon, mert egy szép gazdag főúri francia leány észbontó szeme már régebben fogva tartotta a hegedűművészt. Azért is akart cigányai-val együtt sok, sok pénzre szert tenni . . . Mert remélte, hogyha nagyon gazdag lesz, akkor megkapja a szép leányt feleségül: a ki viszonzta is szerelmét.

Ez a leány volt az átka Patikárus Ferkónak, a kiből főúri gögös lelke, később legyőzte a művész iránti szerelmét. Noha ebben nagy része volt a leány családjának is.

Mikor ennek tudatára ébredt Patikárus Ferkó, mintha csak elvágta volna művészi ambícióját, nem volt kedve többé hegedülni, visszautasította az előkelő meghívásokat. Jövedelme erősen megcsappant és a cigánybanda, amelynek ő a feje volt, erősen zugalódni kezdett.

Eddig csak főúri estélyeken és előkelő egyéni-ségek szalonjában játszott Patikárus Ferkó bandája . . . de az utóbbi időben kénytelenek voltak a nyilvánosság előtt, éttermek, kávéházakban is játszani. Mert a főúri estélyekre való meghívás, Patikárus Ferkó művészetének hanyatlása miatt lassan-lassan elmaradt.

Páris egyik legelőkelőbb éttermében nagy előkészületek folytak egy főúri esküvő estebédjére. A fogadó tulajdonosa szép összeget ígért a magyar cigánybandának, hogy játszanak azon az estén a lakodalmi vendégeknek. Patikárus Ferkó nem törődött vele, hogy hová unnszolják őt cigányai. Régen sejtette ő a végzetét, hát egykedvűen ment mindig oda a hova cigányai akarták, most se törődött azzal,

hogy hova viszik. Mikor bent volt Patikárus Ferkó a fényes teremben, az előkelő vendégek suttogva dugták össze fejeiket. A megrontott lelkű művész mitse törődött vele, oda se nézett, ahol annyi ismerőse volt.

Szomoruan vette elő gyönyörű, vagyont érő hegedűjét és játszott, úgy játszott, a hogy még talán soha. A díszes közönség tapsolt, ujjazott, tombolt . . . És a művész mindannyiszor kezébe vette a hegedűt és mindannyiszor fokozottabb, művésziessébb ihlettséggel szólaltatta meg azt, az ember szíve csak úgy áradt — a gyönyörűséges élvezettől. Egyszerre csak elhallgattatják a zenét, mert a menyasszony jött a völégénynyel. Patikárus Ferkó elfordulva unottan teszi le a hegedűjét és a már oda készített szokásos fekete-kávéját kezdte szüresölgetni.

A banda tagjai észrevették, hogy ki a menyasszony, iparkodtak körülállni a művészt, hogy ne vége észre a menyasszonyt, amíg az helyet nem foglal az asztalnál.

Valaki oda jött, hogy most már játszhatnak a zenészek . . . A primás nyugodtan vette kezébe a hegedűjét, egy pár pillanatig hangolja és az állához emelve, előlép a banda közül . . . Már a vonó is a húrokon van, amikor a társaságra pillant a primás . . . Ott látja a hosszú asztalfőn ülni a márvány arcú szépséges hölgyét . . . A vendégsereg mind a primás nézi, aki egy pillanatra megáll, mintha megmeredtek volna tagjai. Lázban égő szeme kétségbeesett pillantással nézi a menyasszonyt . . . Még egy pillanat . . . és megszólalnak a húrok, úgy a hogy még e földön hegedű hangokat nem hallatott . . . Patikárus Ferkó egyre játszik . . . már azt se tudja, hogy miféle dal az, amit hegedűje hallat . . . Csak azt tudja, érzi, hogy vége mindennek . . . A szíve, a lelke, az élete benne van a hegedűjében, s mivel meg van rontva az élete, mindene, hát hadd szóljon a hegedű, amíg hang lesz benne . . .

Az asztalnál valaki felállott, hogy toasztot mondjon az új párra . . . A banda megállt . . . De a primás nem hallja a szót, csak játszik, egyre játszik. A cigányok ijedten néznek össze . . . A lakodalmi vendégek felállnak az asztaltól és nézik, hogy mi történik a zenekarral . . .

A primás nem engedi a hegedűt kivenni a kezéből, hanem játszani akar tovább . . . Egyszerre csak a fejéhez kap . . . A másik pillanatban a hegedűjét a földhöz vágja, rátapos. Most pedig felveszi

az összezuzott drága jószágot és neki csapja az egyik ablaknak s azután ráborul a banda egyik tagjára és keservesen sírni kezd.

A nagy zürzavarban vége lett a lakodalmi ünnepeknél. A menyasszony is ideje korán eltűnt a völgyéne karján. Még szép volt tőle, hogy nem nézte végig az örök sötétségbe borult magyar művészek kinos vergődését . . .

*

Patikáros Ferkóval újra találkoztam este a kávéházban, elég tisztességesen volt felöltözködve. Én jóval hamarabb észrevettem őt, meghúzódva egy mély ablak fülkében ültem és figyelemmel kísértem a szerenesétlen embert. Sok idegen ember volt a kávéházban, de egyet se szólított meg. Végre észrevettem, hogy hol ülök, öröm ragyogott a szemében és sietve jött hozzám . . . Uram, ne vegye rossz néven, hogy alkalmatlankodom, de kénytelen vagyok vele, mert ma reggel egy kis tévedés történt: visszaakarom önnek azt a pénzt adni, a mit nekem adott, mert én nem vagyok arra rászorulva, hogy alamizsnát fogadjak el . . . Én hiába szabadkoztam, ő letette a pénzt az asztalra és folytatta: — hanem, hogyha nem veszi rossz néven, játszom Önnek valamit, mert én vagyok az első zenekar primása, s ha tetszik a tényezőznál odaadhatja a pénzt a bandának s akkor a reám eső részt köszönettel veszem . . . de mielőtt játszának — megengedi, hogy itt az ön asztalánál igyam egy fekete kávé? . . . Patikáros Ferkó csak beszélt, egyre beszélt, úgy hogy én szóhoz se jutottam . . .

A pincér intett, hogy már újra vége a világos pereknek, a hogy feketekávé kér, akkor már újra a szerelem bolondja a szegény Ferkó . . . Mielőtt a kávéját megitta volna, a kis kanállal ötször-hatször merített a csészéből és ide oda öntötte a padozatra — lassu hangon mondván: nesze neked is, nesze neked is, milyen szép menyasszony! nesze hát neked is!

Már rám se nézett; elfeledte, hogy ott vagyok, egy hajtásra kiűritette a kávé csészét, aztán oda sietett a zenekarhoz, amely éppen játszani akart — az egyik cigánynak kivette a kezéből a hegedűt és elkezdett játszani . . . Repülj fecském-mel kezdte és egy fél óra alatt, vagy húsznál is több szebbnél-szebb magyar dalba kezdett . . . Ugy változott a hegedű hangja, amint az ő beborult lelke-szíve sugallta azt . . . Végre a hegedű zür-zavaros hangokat hallatott . . . A cigányok szépszerével körülfogták Ferkót, a hegedűt nagynehezen elvették tőle és két cigány hazakisérte őt.

Én pedig sohase láttam többé a „Szerelem bolondját” . . . De magas, délcég alakja most is lelki szemeim előtt van . . . A rendetlen, művészi hajviselet, az őszbe csavarodó körszakáll, a szépmet-

szésü orr, a magas homlok alatt az a szikrát szóró acélszürke szem, amely világos perceiben a mult fájdalmas emlékeit tükrözte vissza: a szerelmi esalódottságot, melyet a mai kor gyermeke máról-holnapra elfelejt . . . Uj kor, más emberek, minden nap más érzelm, ami minden más, csak nem az igazi szerelem érzelm.

A H A T A L O M.

Mig kicsinylőleg, nevetve beszélünk
A szerelemről büszkén, szabadon,
Addig valaki titkon eped értünk
És fáj neki a szerelem nagyon.

S a mikor végre szívünket megejtik
S lehajtott fővel adtuk meg magunk,
Nem beszélünk el senkinek se semmit,
Magunk előtt is mélyen hallgatunk.

NIKELSZKY GÉZA.

SAISON.

EGY RÓZSABIMBÓ ÉS KÉT MÉH.

Kedves Honisch!

Menyháza, augusztus 10.

Maga talán hallotta már azt a nótát, mely így szól: „Vólnál te rózsarózsabimbó, vólnék én méh.” Hát ugyebár ez elég érthető és világos. De azt már nem tudja, hogy micsoda komplikáció származik abból, ha egy rózsabimbóra két méh akad.

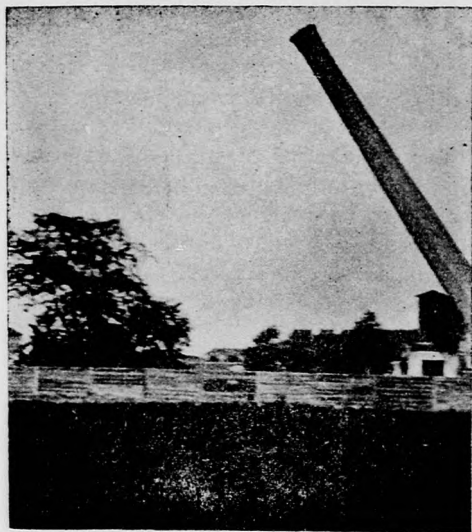
Ilyen eset nem egy van s ilyenkor keletkezik a regény, a novella. Mert az közönséges dolog, hogy minden rózsabimbónak akadjon egy méhe, de mikor két méh között egy bimbó van, akkor furesa helyzet áll elő.

Pedig ez megeshetik sűrűn. Ime egy eset, mikor két méh vetekedik az egy bimbóért.

Színhely: a rózsabimbó kertje. Az első méh zümmögve közeledik a bimbóhoz. A zümmögésre a bimbó hirtelen kitarja kelyhét és a méh száll belé. Ott az édes kettesben aztán a méh imígy udvarol:

— Édes bimbócskám, hallottam a kaptárban, hogy megnyitod rózsarózsakelyhed egy másik méhnek is. Tudod, én ezt nem bánom, de legalább azt tedd meg a kedvemért, hogy válogasd meg a konkurrensjeimet. Mert az a másik méh egy cseppet sem gentleman. Egy közönséges bogár, mely nincs is rózsához szoktatva. A kaptárban is a legutolsó és a legkomiszabb rekesz az övé. Neki kell a fiatal méheket kitanítani, ami a legutolsó foglalkozás. Kérlek, mások ne tárd ki neki rózsarózsakelyhedet.

A rózsarózsabimbó, noha szerette ezt a méhet, mégis elszontyorodott. Mert szerette azt a másikat

Keménydöntés a Mittelmann-gyárban.

is. Egyformán szerette mind a kettőt. Alig hogy elment az első méh, a kert végén szerelmes zümmögés hallatszott.

— Züüm, züüm . . .

Jött a másik méh. A meggyalázott, a bogár.

Rózsa-rózsabimbó szokatlan gyöngédséggel tárta ki rózsa-rózsakelyhét s a második már is szállt belé. Amíg szította a rózsa-rózsabimbó édes mézét, ez így szólott hozzá:

— Itt volt az imént a másik, borzasztókat beszélt rólad, édes öregem. Azt mondta, hogy te vagy a kaptárban legutolsó és oh jaj, tied a legkomiszabb rekesz! Így beszélt rólad, azt is mondta, hogy nem vagy gentleman és hogy, rettenetes! közönséges bogár vagy.

Rózsa-rózsabimbót itt már elfogta szírmainak hő érzése. Könnyezni kezdett. Csakugy hullott a drága himpor a szírmokról.

A méh, a bogárnak nevezett méh kihuzta fulánkját a méhből és rettenetes haragra gyult.

— Ne félj semmit, édes rózsa-rózsabimbóm. A gaz meg fog lakolni.

Ezzel eltette éles fulánkját és méltó haraggal elrepült. Rózsa-rózsabimbó még hallotta, a mint rettenetes haragjában zümmögte:

— Megszurlak, alávaló!

Haragja még nem esillapult, mikor a kaptárhoz érkezett. Ott várta, míg megérkezik az első, az ellenfél. Ennek barátságos zümmögése jelezte nemsokára, hogy jön. A bosszuért lihegő méhecske ekkor, amint észrevette, rárepült és fulánkját jó mélyen beleeresztette az ellenfél testébe. Ez nagyot

zümmögött, fájdalmasat és keserűt, aztán felfordult. Méhtársai szállították be a kaptárba.

A győztes méh pedig boldogan repült a rózsa-rózsabimbóhoz, aki egy pár himport hullatott az elesett udvarlóért. Hogy igaziak voltak-e a himporok, vagy nem, ki tudná megmondani. Ki lát a rózsa-bimbók szirmaiba?

Látja, kedves Honisch, ilyen hosszúra nyulik a rózsa-bimbó és a méh románca, ha egy a rózsa-bimbó és kettő a méh.

Üdvözli

EVELINE.

U. i. Nemtudja, mi a különbség a Neptunfürdő és az orvosi kezelés között? Nem? Hát semmi. Mind a kettőért fizetni kell, ha az ember meg akar tőle halni.

EVELINE.

PUSZTULÓ FAJ.

(Regény.)

(10. Folytatás.)

— Az „ALFÖLD” számára írta: KOSZTKA MIHÁLY. —

Ő kért arra, hogy egy pohár forró limonádot adjak neki s mikor az elárusító leány sokáig adta a kért italt, kikapott egy jeges citromvissal telt poharat a hűtőből s mielőtt megakadályozhattam volna, megitta. Aztán feltépte az ablakot és a hűvös levegőt fedetlen mellére bocsátotta, honnan én erővel vittem el, be a terembe. Itt találkoztunk a doktorral, kinek elmondva mindent, ránk parancsolt, hogy azonnal táncoljunk tovább. De Margit kisasszony akkor már nem bírt. Az össze-össze rogyó leányt úgy kellett kocsira tenni, kit aztán a doktor vitt haza. Én pedig — folytatta keményen Talliánra nézve — mind eddig a táncteremben voltam, nem pedig sehol.

Aztán egy lépést tett hátra és mondá.

— Uraim, önmök úgy hiszem eddig nem találhattak életemben egyetlen olyan tettet, mely jellemre sötét, szennyes foltot vehetne. Amit az előbb elmondtam az teljes valóság, becsület szavam adom rá. Elhiszik-e önök.

Relly Fedor báró felállt.

— Én elhiszem.

Én is, én is, hangzott össze-vissza.

— Köszönöm uraim.

Aztán a báró felé fordult.

— Így ön vagy visszavonja a szavát és bocsánatot kér, vagy . . .

Tallián közbe vágott:

— Egy Tallián nem szokott semmit visszavonni, annál is inkább bocsánatot kérni. A második vágatot tartom.

Meghajította magát a többi urak előtt és távozott.

Relly báró odalépett Sztárayhoz.

— Szívesen állok rendelkezésedre, Pál.

— Köszönöm Fedor, aztán hirtelen utána tette, kardot akarok. Lövéssem nagyon biztos, nem akarom, hogy szememre vessen valaki: biztosra ment.

— Ez örültség Pál, te tulásba viszed a becsületet.

— Ne ellenkezzél Fedor, én így akarom. Most pedig szervusztok fiuk. Otthon leszek, ha szükség lesz reám.

Kézet szorítottak és elment.

Pár percig szótlán volt mindenki Sztáray eltávozta után végre is Relly szólalt meg:

— Nem tartozik ugyan jogkörömbe az itt lejátszódott scena felett bírálatot mondani, hanem nem bírom elfojtani, hogy ki ne mondjam, hogy Sztáray szerintem a legkorektebbül viselte magát.

Aztán Tölgyes Mukihoz fordult, kit a szép primadonnához való sorvasztó szerelme, szinte szentimentálissá tett:

— Gyere intézzük el ezt a dolgot.

Tölgyes merev arccal nézett Rellyre, aztán halalkan mondta:

— Szívesen.

Mikor a szolgálja bejött, hogy a játékközben eljött pénzdarabokat össze szedje, már üres volt a terem.

VII.

Egy óra múlva már együtt voltak a segédek. Tallián két huszártisztet nevezett meg, kik nem gördítettek semmiféle akadályt a feltételek elé. A végmegállapodás szerint az ellenfelek egész testre, szurással a végkimerülésig fognak küzdeni. A helyre nézve az egyik tiszt ajánlotta fel lakását: az időt pedig másnap 9 órára határozták. Ezzel szétváltak.

Relly elment Sztárayhoz, kit igen lehangoltnak talált. Alig helyezkedtek el a kedves legénylakás dohnyzójában, Relly faggatni kezdte Sztárayt:

— No Palikám, mond mi a bajod? Mert azt nem fogod tagadni, hogy bánt valami... Nem szólsz?

Sztáray visszahuzta magát a bőr diványon, szivarjának kékes füstje egész körülfolymta. Majd kezével szétverte a füstfelhőt, megfogta Relly kezét s mondá:

— Barátom, igazán, guny nélkül mondhatom neked: barátom, mert sokszor megmutattad, hogy az vagy. Elhagyta kezét s folytatta:

— Igazad volt, mikor azt mondtad: bánt valami. Igen bánt, tép, szaggat valami: a szívem. Ó hogy gyáva tudtam lenni akkor, mikor legnagyobb bátorságra lett volna szükségem. Szeretek, barátom, szívem egész valójával, lelkem teljes szenvedélyével; szeretek, szeretem azt, kit gyerekes könnyelműség-

gel eljátszottam. Hány álmatlan éjszakán vádoltam már magam: mért nem kérted meg előbb? mért nem vágta elébe annak, kinek csak pénz kell s nem szív?

Kértem magamtól s nem bírtam reá felelni. Hányszor mentem el Reingruberékhez azzal a szándékkal, hogy megkérem Margitot és az öreg hidegsége mindig lehütötte felbuzdult szívem szándékát. Most már lenne bátorságom, nevens, nevens — most van bátorságom, — mikor már késő. Sirni szeretnék, sirni, zokogni hosszan s nem tudok. Miért is nincsenek a férfinak könnyei?!

Izgatottan kelt fel s járt le, fel a szobájában. Relly követte tekintetével, engedte, hogy kissé magához térjen. Miután látta, hogy arca megint a normális kifejezést vette fel, megszólította:

— Volna nekem egy szavam, esetleg tanácsnak is veheted.

Sztáray eldobta fél szivarját, másakra gyújtott leült újra Relly mellé.

— Mondd. Tőled elfogadok mindig tanácsot, olyan barátom vagy, ki rosszat nem fog tanácsolni, ha jót nem tud.

Relly figyelmesen verte le szivarjáról a hamut s lassu hangon kezdé:

— Előbbi szavaidnak miként én kivettem, a késő volt a mottója. Ezt a véleményt én nem osztom veled. Soha semmi nem késő a világon. Miért volna a te bátorságod késő? Én mindent világosan látok. Margit gyűlöli Talliánt és téged szeret.

— Engem? Fedor, ne ébressz bennem kába reményt!

— A mit mondtam, azt be is fogom bizonyítani. A mióta Tallián olyan tragikusan meghalt, azóta folyton figyelem a bárót. Sose szenvedhettem azt az embert, hanem azóta szinte gyűlölöm. Az öreg doktor imádta a kis Ilmát s a mióta meghalt, folyton szemmel tartotta Talliánt, tudod miért? Adatokat gyűjtött.

— Adatokat? Nem értelek?

— Adatokat gyűjtött, hogy alkalom adtán kidurhassa onnan Talliánt, kit ő nem tudott másnak nézni, mint a kis Ilma gyilkosának. A báró helyzete nagyon lebegő. Tudod mit csinált, váltót adott ki Reingruber nevével, holott én biztosan tudom, hogy azokat a váltókat Reingruber sosem látta.

A doktor ezt is tudta és Margitnak el is mondta, meg vagyok győződve, mert neki az a célja: meggyűlöltetni Margittal Talliánt.

— Mindebből én csak azt látom, hogy Margit a bárót gyűlöli, de ettől még messze van, hogy engem szeressen!

— Lehet, hogy rossz logikus vagyok, hanem a tegnapi táncmulatságból sokat tudok következtetni. Midőn te Margittal táncoltál, nem messze álltam tőletek és egy pár szót meghallottam.

Gondolom te azt mondtad: Olyan régen akartam már beszélni valamiről és sose . . .

Itt egy szót tán többet is nem hallhattam, mert az a bolondos Jenő kadét egy nagyot ihajázott, hanem hallottam a mint Margit válaszolt: „Ne beszéljen most se arról a valamiről, fáj, nagyon fáj az nekem.”

Szemei mintha könnyeztek volna ekkor.

— Igen, igen könnyeztek én is úgy láttam és ekkor erős lettem és oda sugtam: „Szeretem Margit!” Ő nem válaszolt. Fejét is félre fordította és én éreztem hibát követtem el. Nem lett volna szabad mondanom, hisz menyasszony.

— És te mindebből nem tudod megérteni, hogy szeret. Azért nem válaszolt és fordította félre fejt, mert ő tudott uralkodni magán, nem akarta még a te hibádat növelni azáltal, hogy megmondja: ő is szeret.

Sztáray arcán a báró beszéde alatt az érzélem sokféle variációja mutatkozott.

A gyáva csüggedés, a remény támadó sugara, majd újra a kételkedés ült ki arcára, s utolsó szavaira szinte fuldokolva nyögte a hatalmas férfi:

— Fedor, Fedor . . .

Hanem Relly folytatta:

— Semmi sem késő barátom. Te még boldog leszel! Hanem áldozatot kell hoznod.

— Mindent, mindent. Mit tegyek szőlj?

— Ujra fel kell bárói címedet vened.

Sztáray elkomolyodott. Erősen szini kezdte elaludt szivarját, még a képzelt füstöt is fujta szájából, annyira zavarba hozta ez a kívánság.

Relly sokáig nézte a hirtelen elkomolyodott barátot, aztán korholó hangon mondta:

— Ez hát az a lelkesedés, ez hát az a szerelem. Sztáray te tulbecsülted érzelmeid.

(Folytatjuk)

A FALU GYÖNGYE.

Irtá: Czövekh Károly.

Szabó János azok közé a szerepvívó egyéniségek közé tartozott a faluban, a kiket úgy hívnak, hogy hites.

Ezért a régy tisztségért nem járt vala ugyan neki semminémű fizetése, de nem is szorult volna rá; volt ő neki magának annyi, hogy még másnak is adhatott volna belőle.

Leggazdagabb ember volt a faluban Ha még hozzáveszszük, hogy többet is tanult az ábécénél, minthogy hajdanában kijárt három latin iskolát is, tán még a legokosabb is ő volt a jegyző és a tisztelendő uron kívül.

Meg akarták régen már bírónak is választani,

de nem fogadta el. Azt mondta, hogy szereti a nyugalmat, békességet. Zajos volna az már neki. Van a faluban nálánál sok fiatalabb, arra hivatottabb ember, hát válaszszanak azok közül.

. . . Ott állott a háza a falu közepén. Nagy cserépszindelyes épület. Elöl szép virágos kert az utca mellett a Juliska leánya számára.

Juliska volt az ő egyetlen leánya, öröme, vigasza.

Mióta a felesége meghalt, ő benne találta egyedüli boldogságát; úgy örült a lelke, a mint látta, hogy nap-nap után miként fejlődik ez a bogárszemű esemete. Még megéri, hogy életében férjhez tudja adni.

Milyen öröm lesz az akkor!

Szép leány volt a Juliska nagyon. Nem volt párja a faluban, de még a környéken is keresni kellett volna hasonlót hozzá

Mikor úgy vasárnap délután szépen kiöltözve ünneplő ruhájába, végig ment az utcán, még a lélegzet is eláll a legényekben, úgy megbámulták.

El is nevezték a falu gyöngyének.

De nem csak szép volt Juliska, hanem a mellett jó is, dolgos, munkás. Az édes anyja halála óta ő vezette a háztartást, pedig nem kis feladat volt ám abban a nagy vagyonban, meg a sok eseléség között rendet csinálni. Az öreg Szabó János pedig nem sokat törődött az effélével, nem értett a gazdálkodáshoz. Mindig azt mondta, hogy parasztnak való a dolog, ő pedig urnak tartotta magát.

Büszke is volt Juliskára nagyon. Dédelgette, becézgetett. Hát még mikor nem sokára hire terjedt a faluban, hogy fejkötő alá kerül Juliska, férjhez megy a „falu gyöngye“ a Fodor Istvánhoz, olyan peckesen állott ki a kapuja elé, mint egy kis király.

Pedig a Fodor István nem volt szép ember, fiatalnak se fiatal, hiszen már felesége is volt; felszendeje hogy eltemette, Isten nyugtassa meg. Hanem hát volt neki mit aprítani a tejbe.

Szabó uram pedig akkép gondolkozott, hogy ha az ő Juliskája a leggazdagabb leány a faluban, hát úgy illik, hogy gazdag ember vegye el is. Az pedig nem lehet más, mint a Fodor István.

De bizony a Juliska ellenkező nézetben volt. Nyíltan megmondta az édes apjának, hogy neki nem kell az a gögös Fodor. Annak vagyon kell, nem asszony. Halálba kergette az első feleségét is, pedig olyan áldott, jószívű asszony volt az a szegény Zsuzsa néni.

Hogy is kellett volna neki Fodor, mikor volt már neki más.

Választott már ő magának egy szép, derék leányt. Nem is kellett messze menni érte. Ott lakott a szomszédban. Ugy hívták, hogy Virág Miklós. Igaz, hogy szegény volt az istenadta, nem volt senkije az

édes anyján és semmije a házán meg a kerten kívül. — de annál becsületesebb volt. Két keze munkájával kereste meg a kenyerét. Ő maga vette azt a házat is ott a Szabóék portája mellett.

Ki tudná megmondani, hogy mennyi boldog órát tölthettek el együtt ott a nagy kert vesszőkerítése mellett, a miről nem igen tudott senki semmit, csak ő maguk. — meg az Isten. (Látta azt a Szabó János gazda is!)

Nem tudtak volna már ők elélni egymás nélkül.

Hiába sirt naphosszat a szegény Juliska, hogy ő még nem akar férjhez menni, ráér, fiatal: az apja azt mondta rá:

— Annak is meg kell egyszer történni. Mennél hamarább, annál jobb. Oda ígérte, oda is kell adni. Így kívánja a becsület.

Hiába volt minden ellenállás, hiába mondta szegény, hogy nem szereti azt az ember, tudta azt a Szabó János is, fájt az neki nagyon, jobban, mint talán a Juliskának, de csak azt mondta rá:

— Majd összeszoktok, összetörödtök.

— Ne higgye azt, édes apám. Én sohasem fogom tudni szeretni . . .

. . . A Juliska egyre szomorubb lett, szerette az édes apját nagyon, nem akart neki ellene szegülni, pedig meglátszott rajta, hogy nagyon fáj a szíve. Hiába vigasztalta az édes apja, késő volt az már, nem gyógyult meg.

Virág Miklós is a busulásnak adta magát: napjában nem tett szalmát sem keresztül a háznál, pedig ott volt a sok munka. Órákosszat elgondolkozott, hogy mitévő legyen. Ilyen nagy emberekkel nem lehet egykönnyen kikezdeni.

Egyszer, egy délután, megszólította Fodor István. Akkor is ott leste a napot a háza előtt.

— Adj Isten, Miklós öcsém; — de neki busultad magadat.

— Anyiba kerül, mintha vigadnék. Ilyennek is kell lenni.

— Talán bizony rossz fát tettél a tűzre?

— Lehet. Kelmed jobban tudhatja.

— Már honnan az ördögből tudnám. Tudom, ha meg mondod, hát csak ki vele, majd segítünk rajta.

Miklós merően a szemébe nézett. Szerette volna ezt az embert eltörölni a föld színéről, — de nem akarta bűnnel terhelni a lekiismeretét s bemoeskolni a becsületét.

— Mondja csak, István bátya, igazán szereti maga a Szabó Juliskát? — mondá később szeliden, de azért érezhető volt a hangjában, hogy nagy elhatározásába került belekezdeni ebbe a dologba. — De igazat szóljon!

Fodor erre a kérdésre nem volt elkészülve.

— Hát hogy szeretem-e? Kinőttem én már abból,

Miklós öcsém, kogy még szeressek is . . . Szeretem, tudod, ugy, hogy hát a feleségem lesz!

— Miért veszi el, ha nem szereti?

— Tudod, hogy asszony kell a házhoz.

— Találhatott volna mást is. Elég sok lány van a faluban.

— Annak is meg van az oka, öcsém. Rendet kell már csinálnom a gazdálkodásban, Juliska ért hozzá, aztán meg nem is a legjobban állok . . . itt meg van elég, jut is, marad is.

— Nem lesz vele kelmed boldog. Oda juttatja, a hová az első feleségét, a Domján Zsuzsát. Az se szerette kendet, ez se szereti.

De már erre felpattant Fodor István.

— Okosabb dolgon is törhetnéd a fejedet öcsém. Talán bizony téged szeret s most azt akarnád, hogy lemondjak róla, hogy te ülj a vagyonba?! Nem rossz! Hanem hát azt nem éred meg, Miklós! Ne nyujtózz tovább, mint a meddig a takaród ér. Földhöz ragadt szegény ember vagy, keress magadhoz valót.

. . . Miklós ott állt lesujtva, hideg borzongás járta át, ha csak rá is gondolt erre az emberre, élete megrontójára.

*

. . . Másnap delután ritka vendége volt Szabó János uramnak.

Husz esztendeje most történt meg először, hogy a Miklós édes anyja betette oda a lábát. Haragosa volt a háznak. Most sem ment volna át, ha a Miklós nem ösztökéli:

— De csak menjen édes anyám. Háttha másképp lesz a dolog . . .

Szabó János ott pipázgatott épen egy karosszékben a verendája előtt. Nem nagyon örült ennek a látogatásnak, de azért elébe ment az asszonynak.

— Nagy ujság vagy a házamnál, Eszter. Meg is halhattam volna felüled.

— Tartoztam ezzel a látogatással Szabó uram. Nem is jöttem volna, ha nem hallom, hogy férjhez akarja adni Juliskát . . .

— Férjhez bizony, — eljött az ideje.

— Hát aztán mit szól a Juliska?

— Azt teszi, a mit én akarok.

— Pedig nem jól akarja kigyelmed . . . Ha nem szereti azt a gögös Fodort, ne erőszakolja szegényt hozzá. Szabó János elkomorodott.

— Nem látja, hogy napról-napra hervad a szentem, nem fáj a szíve érte? — Mást szeret az a lány. Szabó uram! Így elemészti magát ez is, meg a Miklós is . . .

Szabó János összerezett. Mintha kést szurtak volna a szívébe.

— Mit beszélsz . . . ?

— Azt, hogy halálba kergeri a Juliskát Szabó uram. Mindenki tudja, hogy szeretik egymást, csak

kelmed, egyedül kelmed nem látja, nem akarja tudni! . . .

Szabó János felállt a karosszékből, zsebkendőjével megtörölte izzadt homlokát, — Közelébb ment az asszonyhoz s megfogta a kezét.

— Eszter! — szólt szeme közé nézve — mit akarsz?! . . . Ha csakugyan így volna is, hogy hát szeretnék ezek a gyerekek egymást . . . az a fiu, meg ez a lány . . .

— Tudom, mit akar kelmed mondani.

— Ugy-e, hogy lehetetlen?

— Régen volt . . . Nem tudja senki . . .

— Tudom én, meg tudod te! Ez elég! . . .

Vagy azt akarod, hogy bünnel terheljem a lelkiismeretemet, Miklósnak adjam, tudva azt, hogy az is az én vérem, az én gyermekeim!? — Menj! Ne vedd el Eszter az eszemet . . .

Az asszony lesütötte a szemeit, — nem szólt; haza ment. — Szabó Jánosnak igaza van, Juliska nem lehet a Miklósé sohasem.

. . . Egy hónap múlva már a Fodor István felesége lett. Nem volt ekkor már a „falu gyöngye“. El volt hervadva nagyon.

Látta azt az édes apja, de nem lehetett másképpen. Csak mikor aztán már anyira volt, hogy alig tudott járni, hívatta haza magához.

Szegénynek akkor is ki volt a szeme szírvá.

— Okosan akarok veled beszélni. Juliska. Látom, hogy boldogtalan vagy s ez nekem fáj a legjobban . . . Meggondoltam a dolgot . . . Hadd ott a Fodor Istvánt . . . gyere haza . . .

Juliska odaborult az édes apja nyakába.

— Tudom, hogy a Miklóst szereted . . . de hagyj békét neki . . . nem lehetsz a felesége . . . hallgass rám, én tudom . . .

Juliska hallothalvány lett. Beszélni akart, de nem volt elég ereje hozzá. El volt gyengülve nagyon.

Másnap már nem birt felkelni. Két doktort is hívatott hozzá az édes apja, — nem használt semmit. . . . Megölte a bánat.

. . . Egy hónap múlva már ő is ott feküdt az édes anyja mellett.

VERSKARTELL.

— A vers, mint nélkülözhetetlen ipari cikk. —

A német lírai költők, mint ezt hivatalos lapjukban, a *Feder*-ben, közzétett nyilatkozatukban jelentik, elhatározták, hogy kartellt kötnek, s ezentul maguk szabják meg munkáiknak az árát. A nyilatkozat aláírói egyuttal a kartellhez való csatlakozásra hívják fel a lírai költészet minden német művelőjét.

Amint ebből kitészik, a verseket ma Németországban sem fizetik valami busásan. Magyarországon sem. Sőt, azt hisszük, a mai világban sehol-

sem. A mostani viszonyok, azok az irányelvek, amelyek korunkban a társadalmat vezetik, az egyes embereket pedig óriási többségben ez irányba való csatlakozásra kényszerítik, vajmi szűk térre szorították a költészetet. Aki ma költészetével akar hatni az olvasóra, legjobban teszi, ha prózában ír, mert így gyanútlanabbul veszi kezébe könyvét, vagy cikkét az olvasó.

A prózát még csak megfizetik, de a versfaragók, hajh, sovány kosztón élnek. Egy versnek, — ha ugyan, mint a legtöbb szépirodalmi lapnál történik, nem ingyen közlik — ára legföljebb ha 10 korona; gyakran 6 korona, 4 korona, még gyakrabban — mint mondtuk — semmi korona. Csak dicsőség, az is kétes. Már most, ha tekintetbe vesszük, hogy verset nem lehet sem írni, sem értékesíteni olyan gyors egymásutánban, hogy legalább csak minden hétre 2 darab eladott vers jutna, a szegény „költők“ sorsa a heti 15—10 s még kevesebb jövedelemmel bizony nem irigylésre méltók.

A vers, a melynek már külső alakjáról leri, hogy mi akar lenni, manapság gyanus. Haszontalan föllengzés, aminek semmi értelme sincs. Igaz, hogy a legtöbb vers csakugyan ilyen haszontalan tákolmány, de az előítéletnek aztán a valódi költészet is megissza a levét. Vajda János, aki pedig jókora költő volt, alig tengődött volna, ha a közoktatásügyi minisztérium nem részesíti — legalább élete végén — némi anyagi támogatásban. Arany Jánosok, boldog ideje lejárt, s a költő és a sorsharag ma valóban egy anyaméhben születik.

De félre téve a tréfát, ha valaki például csakugyan jó és szép költeményt írt s eladja tíz koronáért; a verset kinyomtatják s néhány ezer ember olvashatja, megőrizheti még unokái számára is, vagy legrosszabb esetben sajtót csomagolhat a papírosba, amelyen a vers van. S a szerzőnek mind e sok előny fejében mindössze tíz koronával szurják ki a szemét, holott például a löversenyen az első helyre csak a belépőjegy is tíz koronába kerül. A totalizátoron ismét tíz korona a legkisebb tét. Tíz koronába belekerül egy egyszerű férfikalap vagy két darab férfi ing, vagy egy féltucat harisnya, vagy egy pár cipő, egy skatulya ötös kubaszivar, egy egyszerű szivartárcs, két darab színházjegy . . .

Óhó, itt van a lírikusoknak a legfőbb bökkenője. A szindarab is csak irodalmi termék s gyakran egy-egy rossz színmű nem ér föl egy csinosabb, hangulatos költeménnyel. És a szindarab előadásáért a szerző s a szímgazgató mégis minden egyes alkalommal, minden nézőtől beszedi a nem éppen csekély belépti díjat. A lírai vers azonban, amelyet egyszer kinyomattak, soha-soha többé nem adható elő belépti díj mellett.

Nem akarjuk ebből kifolyólag azt a fulánkos tanácsot adni a kartellbe lépő német lírikusoknak,

hogy ne nyomassák ki a verseiket s ekkor senki sem juthat olesón e versekhez, csak egyszerűen elismerjük, hogy a német lírikusok helyzete valóban kínos lehet. Nem hagyhatjuk azonban mosoly nélkül a nemes költőknek azt a furcsa eszméjét, hogy kar-tellel akarják biztosítani a jólétüket s ezáltal a nél-külözhetetlenül szükséges termelés és iparcikkek — a vas, szén, cukor, olaj, papír gyufa stb. — közé sorozzák az ő lirai füttyentéseiket. Ugyan kinek van manapság versolvasásra szüksége?

Az igazi költőnek örvedenie kellene, hogy ilyen anyagias, üzleti világban még egyáltalán akad olyan ember, aki — ha olesó pénzen is, ha ingyen is, — legalább kiadja és elolvassa a költeményeket, de azzal fenyegetni a vevőt, hogy ha nem akar nálunk vásárolni, akkor még drágábban adjuk el neki az árut, sem nem komoly, sem pedig költői hivatottságra nem valló kísérlet. Még akkor sem, ha a mai német líra legjelesebb művelői teszik is a kísérletet.

IRODALOM.

Leányszemek. A poéták legújabb generációjának egy fiatal tehetséges tagja, „Leányszemek” címen verses könyvre hirdet előfizetést. A szerző a következő felhívást boesátotta ki: Leányszemek.

Ez lesz a címe ősszel megjelenő első verskötetemnek.

Csak könnyű podgyással indulok útnak, akár az ifjú piktör, aki egyetlen darab vászonnal, meg egy szál esettel — de fogékony szívvel és nyílt kedélyvel — nyakába veszi a világot.

Egészen kezdő nem vagyok; az első tűzpróbát már megállotta néhány versem a *Budapesti Napló*-ban.

Most pedig dobogó szívvel és aggódva nyujtom első verskötetemet a magyar olvasó-közönség felé.

„Leányszemek” című verskötetemhez az előszót *Salamon Öölön*, a jeles író, írja. A címlapot *Kö-lör Gusztáv* tehetséges fiatal festő rajzolja.

A külsőleg minden esetre esinosnak ígérkező könyv előfizetési ára *két korona*. (Könyvvarusi forgalomban drágább lesz.)

Megjelenésének ideje ez évi szeptember hó 15-ike.

Az előfizetési ivatek és a könyvek árát legkésőbb augusztus hó 20-áig kérem címemre (Budapest, VI., Váci-körut 17.) elküldeni.

MI LESZ A KÖNYVBEN.

Egy néhány dal, egy néhány érzés,
Egy néhány apró, édes gondolat,
Egy néhány rim, egy néhány akkord,
Egy kis romlatlan, üde hangulat;

Néhány leánynév, egy-két forró ábránd,
A hol a szív és nem az ész a lényeg,
Remények, vágyak, féltve rejtett titkok,
Emlékek, álmok, szóval: — költemények.
Budapest, 1902. július hó.

Hazafias üdvözlettel:

AMON OTTÓ.

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

Haller Irma Kolozsvaron. Felfoghatlan, hogy miért ereszti el Zilahí Gyula Haller Irmát, akiről, ahol csak még eddig játszott a kritika mindenütt elismerőleg és dicsérőleg nyilatkozott. A szegedieknek határozottan kedvencük volt . . . Amikor Aradon lépett fel először, ő mentette meg a bukástól Herceg Ferencnek 1 felvonásos darabját. Haller Irma első fellépésével meghódította az aradi publikumot. Tekintetbe kell venni Haller Irma helyzetét, akinek Felhő Rózsi után bizony nem igen könnyű dolog volt elődjét pótolni; de nem is kapott annyi gázsit. Az igaz, hogy (amint a kolozsvári Ellenzék mondja) Haller Irma is a mademoiselle Nitouche közepes fajtájából való primadonna: *de oki ezek közt a legelső helyet foglalja el*. Van hangja, van játéka és utolérhetlen kedvessége, amivel mindenkor megnyeri a publikumot. Haller Irmánál: (kivéve egy-két primadonnát) egy se jobb a vidéken, nem jobb Rózsa Lili sem. Haller Irma annyiban különbözik Rózsa Lilitől — hogy az utóbbinak nincsen hangja, játéka még kevésbé van. Hogyha Zilahí minden áron kánkánt akar táncoltatni a szinpadon és hogy a táncosnőnek plasztikus domborulatai is érvényre jussanak: szerződtessen egy hasontermetű balettáncosnőt, akit meg kap 60—80 frtért. De ne fizessen Haller Irma gagejánál még magasabb összeget olyan primadonnáknak, akik csak táncolni tudnak.

A kolozsvári ujságok a következőképen emlékeznek meg Haller Irma vendégszerepléséről:

„*Haller Irma*, az aradiak kedvenc szubrette-primadonnája valóban rendelkezik mindama kvalitásokkal, melyek őt a vidéki szinpadok elsőrendű művésznői közé sorozzák. Kedves egyénisége, élénk temperamentumos és diszkrét játéka, csengő, behizelgő és a szubretteknél szokatlanul nagy terjedelmű hangja, nem is tévesztették el hatásukat a közönségre, mely valósággal ünnepte a vendégművésznőt.

*

Haller Irma megjelenése szimpatikus, egyéni szeretetreméltósága és kedvessége sok hatást is tudnak csinálni. Alakításáról kiáramló pajzánság, üdeség és frissesség sok, sok tapsot idézett elő az est folyamán.“

Azt hisszük, hogy a kolozsvári szinikritikusok

sem vakok. És azt hisszük, hogy a kolozsvári közönség nem tapsoncok után zuditja a tapsot és elismerést a vendégművészekre, amint az a mi színházunkban számtalanszor előfordulni szokott.

Elismerjük, hogy az országos primadonna-válság miatt nehéz a helyzete Zilahinak; de hogyha nehéz a helyzete, akkor ne ereszsen el olyan művészeket, akiket másutt tárt karokkal fogadnak és akiket különben Aradon is szeretnek. Az aradi közönségnek énekes, hanggal bíró és játszani tudó primadonnára van szüksége, nem pedig *ball-t*-primadonnára. (Hli.)

A NAGY VILÁGBÓL.

○ **A roskadozó Velence.** A Campanile bedőlte szomorú kezdet volt csak: Velence büszke műemlékei egymásután roskadoznak, mintha ezek a százados kövek, annyi fény tanúi, megunták volna tovább szolgálni az embereket s pihenni vágyának a lagunák homokos ágyában. Óriási réműletet okozott, hogy a San Stefano-templom tornyáról kövek estek le. Szinte kétségtelennek látszik, hogy a torony össze fog omlani. A templom körül levő házakból a lakosságot elköltöztették. A tornyot úgy akarják megmenteni, hogy a felső részét lehordják. A San Stefanói templom a legrégebbek egyike Velencében, tornya pedig a legmagasabb tornyok egyike.

Szomorú sors vár a prokuráciákra és a gyönyörű San Giovanni e Paolo, — vagy a mint a velenceiek röviden mondják: Zanipolo-templomra, amely a nagy velenceiek panteónja. Előtte magaslik a Colleoni-szobor, ívei alatt huszonegy doge alussza örök álmát. Legutóbb, éppen az istentisztelet idején szakadt ott le az oszlopfő jó darabja s majd hogy tönkerekre nem tette Moretto és Vivarini gyönyörű festményeit.

Hogyha Velence pusztulása továbbra is így fog tartani, akkor bizony a mézeshetek boldog halandói, a kik a világ minden részéből felkeresik a boldogság, a szerelem e esoda ösvörösát, más irányban kell hogy keressék azt a helyet, a hol a boldogságnak, a szerelemnek az első napjait a Márk-téri gyönyörűségek nélkül élvezhetik.

*

× **Általános lefegyverzés.** A Revalból érkező táviratok beszámolnak annak az ünnepi találkozásnak a külsőségeiről, amely a napokban ment végbe Vilmos császár és Miklós cár között a Finn-öböl partján, Helsingforssal szemben fekvő orosz hadikötőben. A találkozás fényes, hatalmas uralkodóhoz méltó volt, de a világ nem annyira a pompára kíváncsi, mint azokra a benső dolgokra, amelyek e fényes lepel mögött fognak lefolyni.

Tele vannak a lapok találgatással. Berlinek át

Olaszországból az a feltevés hirtelen kelt szárnyra, hogy olasz pénzügyi körökben arról beszélnek, hogy az ideai uralkodótálalkozásokon mindenütt a lefegyverzés kérdése jött szóba s erről fog tanácskozni Vilmos császár a cárral. A lefegyverzés gondolatának a felszínre vetője állítólag Viktor Emánuel olasz király volt, aki legelőször a minapi pétervári látogatása alatt hozta volna szóba a dolgot.

Olaszországnak igen nagy érdeke volna a lefegyverkezés, mert pénzügyei csaknem teljesen szétzüllőben vannak s így érthető, hogy Viktor Emánuel király szóba hozta a dolgot. De hogy eredménye lesz-e a tanácskozásnak: az nemesak kétséges, hanem szinte teljesen lehetetlen is.

Itt lenne már az ideje annak, hogy az uralkodók vetnék meg a sikerre vezető alapot az általános lefegyverzés, az örökös béke érdekében. Az uralkodók csak szóval hangoztatják az örök békét és lefegyverzést. Tettel pedig a hadsereg szaporításán fáradoznak. És szívesen veszik, ha a hadügyminiszterek újabb terheket rónak az államok nyakába. Az örökös béke . . . és a hadseregek szaporítása jegyében.

*

△ **Az angol koronázás.** Az angol király megkoronázása tudvalevően most fog megtörténni. A fény és pompa nem lesz oly nagyszabású, mint a minőt az angol nép ily ritka alkalmakkor esillogtatni szeret. Ha Edward királyt június 26-án koronázzák vala meg, mint ahogy eredetileg tervezve volt, úgy a koronázás kétségkívül egyike lett volna a legnagyobb látványosságoknak, amiket az angol birodalom évtizedek óta látott. A király hirtelen megbetegedése, amely mindenütt a világon a rokonérzés visszhangját váltotta ki a népek szívéből, meghiusította az impozáns programot s még most is akadnak kételkedők, akik azt hiszik, hogy a király nem fogja kiállani tudni még a megsonkított programu koronázási ünnep fáradaimait sem.

Am a király állapotáról érkezett legutóbbi hírek után bizonyosra vehetjük, hogy a koronázás minden akadály nélkül megtörténhetik szombaton s az angol nép úgy örül királyja fölgógyulásán, hogy a tervezett koronázási parádé egyszerűbbé tétele miatt nem busul senki.

A jelentőséges szimbolisztikus aktusokból összerótt koronázási ceremóniák megrövidítése sok gondott okozott; ámde szükség törvényt bont s a király egészségét minden megerőltetéstől óvni kellett. A ceremóniák közül az első a recognitio, az elismerés. A királyi pár elfoglalja helyét a templomban, mire a hercegérsek körülveve kíséretől, a világ négy tája felé fordul és szózatot intéz a királyhoz. A proklamáció után lövések dördülnek el és megharsannak a fanfarok.

Ezután alig fog még valami történni, ami Edward király koronázására fog emlékeztetni. Különös a végzet, a sors keze, hogy még a leghatalmasabbaknak is a terveit egy vonással megsemmisíti. Azért hát nesird szegény halandó a sors haragját — ma neked! de holnap minden bizonynyal másnak is kijut ugy a jóból, mint a rosszól egyaránt.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kéziratokat nem adunk vissza. Folyóiratunkat érdeklő szellemi közlemények Arad, Szabadság-tér 16. szám alá ezimzendők.

P. S. Kolozsvár. Lemondás című versét elolvastuk, kár ugy elnyújtani egy „gondolatot”, az olvasó már a harmadik strofánál abbahagyja az ilyen tárgyú verset. Ezért röviden, velősen, poetikus ihletéssel, válogatott kifejezésekkel 4—5 szakasz teljesen elég a legnagyobb és bármilyen kétségbeesett lemondás megnyilatkozására is. Például, tizenhárom szakaszos verséből az ideiktatott két szakasz fölé egy-két strofa fejet írni . . . teljesen elég bármilyen lángoló — vagy kialudt érzélem megnyilatkozására:

Ha könyörölni vágysz a szenvedőn,
Rózsalévéből készítsd szemfedőm.
S ha nevémet is reá himezed
Örökre áldva leszen kis kezed.

Azért hát gyűjtsd a rózsalévelet,
Még szükséged lesz rájuk úgylehet,
Mert az idő, a hogy szalad, rohan,
Egy pillanat s a létnek vége van.

L. M. Arad. A tárgya gyönyörű, de nagyon pongyolán van megírva, hogy a *rím négyes*: az nem tenne semmit. Hiszen századok óta használt, ismeretes formája az elbeszélő költészetnek, majd egyenlő sorokkal, majd a negyediket (nibelungi módjára) meghosszabbítva. A magyar rhytmus azon kívánalma, hogy a gondolat a sor végén befejeztessék, hozta létre a vegyes

kocogót, a bezárt gondolatot rimmel is minduntalan bezárva. A népnél, rim szűke miatt kevésbé hangzatos, de hol szerét teheti, az is négy rimet fog össze. A terjedelmes kéziratot elviheti ha tetszik, egyébként tanácsos is lessz még jó átgymri.

Falusi Terka. Várjuk a fürdői tudósítást, de másképen megírva mint az eddigieket. Elismerjük, hogy nagysád tullicitál bennünket a *türelemben*, s ezért mi hódolunk Önnek.

Tatjana Borszék. Nem hisszük, hogy Ön rosszakarónk. Arra csak az a véleményünk, hogy — a *sois* nem mindenkiél olyan bőkezű, minden vágyak teljesítésére kiválasztottjai vannak. Felette örvendünk, ha Ön olyan kiválasztott; de mi azért mégsem hajlunk meg senkinek szolgálására készítő akarata előtt . . . A pubikorból már régen kinőttünk, szíves üdvözlét egyébként.

H. S. Budapest. A képeket tessék leküldeni.

Nem közölhetők. Dal az uborkáról. — Egy síkkes aszszony története. — Álomban valóság. — Huszár virtus. — Elősdiek.

Z. J. Arad. A „*Negyedik csillag*” átdolgozása elmaradt. Ha volna valami újabb, színesebb dolga, szívesen közöljük.

G. Z. G. Arad. A versben a gondolat gyönyörű, hangulat is van benne; de igen megkivánni való simításra — szorul a vers formája. Hogyha nincs ellenére, kissé átdolgozva hozhatjuk, de így nem lehet.

Z. T. M. Dombegyháza. Köszönet a figyelemért, az egyik későn jött. A levelet különben is pénteken kaptuk meg.

N. G. Pécs. Sajnálám. Csak kérem továbbra is: személyesen fogok felügyelni.

EMKE gyujtót kérjen mindenki!

Mi aradiak Budapesten a New-York kávéházban találkozzunk.

CSUTAK KÁROLY

(SZENT-MARGIT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.)

ELSŐ ARADI TEMETKEZÉSI INTÉZETE

TELEFON 37.

ARAD, SZABADSÁG-TÉR 20.

TELEFON 37.

Elvállal ugy bel, mint külföldön temetések rendezését a legdiszesebb és a legegyszerűbb kivitelig, de mindig mérsékelt díjazás mellett.

RÉVÉSZ NÁNDOR

KÖNYVKERESKEDÉSE.

Aradon, Szabadság-tér 20. szám. — Városi és megyei telefon szám 265.